

ArbetsmarknadsdepartementetStatens beredning för medicinsk och
social utvärdering
Box 6183
102 33 Stockholm

Uppdrag till Statens beredning för medicinsk och social utvärdering att genomföra en kunskapssammanställning om uppsökande arbete

Regeringens beslut

Regeringen ger Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) i uppdrag att genomföra en nationell och internationell kunskapssammanställning för att identifiera arbetssätt för uppsökande arbete, med fokus på internetbaserat arbete, som syftar till att upptäcka personer som utnyttjas i prostitution och människohandel för sexuella ändamål, utnyttjas sexuellt i pornografiska syften och barn som utsätts för sexuell exploatering i olika former.

SBU ska utifrån resultaten i kunskapssammanställningen ha dialog med Barnombudsmannen, Jämställdhetsmyndigheten, Myndigheten för delaktighet, Polismyndigheten, Socialstyrelsen, Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum), Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid), länsstyrelserna, kommuner, regioner samt organisationer i det civila samhället och andra berörda verksamheter som har erfarenhet av uppsökande arbete eller som har kunskap om i vilka digitala forum som barn och vuxna exploateras sexuellt, avseende bedömning av hur resultaten ska kunna spridas och användas i en svensk kontext.

SBU ska senast den 15 december 2026 och senast den 15 december 2027 lämna muntliga delredovisningar av uppdraget till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet). SBU ska senast den 15 december 2028 lämna en skriftlig slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet, med kopia till Socialdepartementet). Redovisningar av uppdraget ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

För uppdraget får SBU under 2026 använda högst 1 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet för budgetåret 2026 uppförda anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, anslagsposten 12 – Särskilda jämställdhetsåtgärder efter regeringsbeslut. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2026. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2027 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarie-numret för detta beslut.

Regeringen beräknar att 3 000 000 kronor per år kommer att avsättas för uppdraget för 2027 och 2028 under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget

Skälen för regeringens beslut

Många personer som utnyttjas i prostitution och människohandel för sexuella ändamål, utnyttjas sexuellt i pornografiska syften och barn som utsätts för sexuell exploatering i olika former söker inte själva stöd. Detta beror bland annat på skuld känslor och stigma. Uppsökande arbete är därför avgörande för att så många utsatta som möjligt ska kunna ges ett adekvat stöd.

Uppsökande arbete måste dock genomföras på ett sätt som inte ytterligare stigmatiserar den som är utsatt då det kan motverka syftet att motivera personen till att ta emot stöd. När det gäller barn behöver varje insats ha barnets bästa i fokus och det är avgörande att barnet känner förtroende för den som kan erbjuda stöd.

En stor del av det våld som målgruppen för uppdraget utsätts för har en koppling till internet genom eskortsidor och sugardejtingsidor, att unga kontaktas på sociala medier och att så gott som all pornografi sprids via internet-sidor. Därför är fokus i detta uppdrag på internetbaserat arbete. Uppsökande arbete på internet ersätter inte det viktiga arbetet med att upptäcka personer som redan är i kontakt med socialtjänst eller hälso- och sjukvård, utan kan vara ett komplement. Uppsökande arbete har dock potential att komma i kontakt med, nå eller upptäcka personer som inte tidigare har kontakt med socialtjänst eller hälso- och sjukvård. Detta har bland annat konstaterats av två utredningar, som i betänkandena Ut ur utsatthet (SOU 2023:97)

respektive Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften (SOU 2023:98) föreslog uppdrag om att identifiera, följa upp och utvärdera arbetssätt för socialt uppsökande arbete på internet.

Även Jämställdhetsmyndigheten har i rapporten Det gränslösa våldet – en kartläggning av den digitala teknikens betydelse för mäns våld mot kvinnor och våld mot barn (2026:1) konstaterat att det finns ett behov av att främja utvecklingen av metoder för uppsökande arbete och spaningsmetoder online för att upptäcka våld och exploatering som sker digitalt.

Polismyndigheten presenterade 2025 ett metodstöd där det lämnas vägledning och råd om hur det brottsförebyggande arbetet med att hitta barn som utnyttjas genom köp av sexuell handling bör bedrivas. Metoden går ut på att polisanställda under alias stämmer träff med barn som har annonser på exempelvis sugardejtingsidor under förevändning att köpa sex. Vid träffen möts barnet i stället av polis och socialtjänst som underrättar föräldrarna eller annan vårdnadshavare.

Det uppsökande arbetet på internet är inte utbrett i Sverige, men bedrivs av några kommuner och organisationer i det civila samhället. För uppsökande arbete som bedrivs av andra än Polismyndigheten behövs andra metoder och arbetssätt. Det finns i Sverige dock inga utvärderade metoder för uppsökande arbete av offentliga aktörer eller organisationer i det civila samhället, inklusive arbete på internet, med syfte att nå målgrupperna för detta uppdrag. Det innebär att det inte finns tillräcklig kunskap om hur effektivt det är med den typen av uppsökande arbete jämfört med att upptäcka utsatta i andra sammanhang, till exempel genom att fråga om den här typen av våldsutsatthet i samband med den enskildes kontakter med socialtjänst och hälso- och sjukvård. Det finns inte heller kunskap om hur ett uppsökande arbete bäst bedrivs för att med respekt för den enskilde kunna erbjuda adekvat stöd och hjälp.

Syftet med detta uppdrag är att sammanställa vetenskaplig kunskap om uppsökande arbete, med fokus på internetbaserat arbete, och bedöma överförbarheten till en svensk kontext.

Närmare om uppdraget

SBU ska genomföra en nationell och internationell kunskapssammansättning för att identifiera arbetssätt för uppsökande arbete. Fokus för uppdraget ska vara internetbaserat arbete, som syftar till att informera, komma i kontakt med, nå och upptäcka personer som utnyttjas i prostitution och människohandel för sexuella ändamål, utnyttjas sexuellt i pornografiska syften och barn som utsätts för sexuell exploatering i olika former samt försök till detta. Uppdraget omfattar kunskap om uppsökande arbete på eskortsidor, sugardejtingsidor och liknande. Det omfattar även kunskap om uppsökande arbete på plattformar dit framför allt barn söker sig för underhållning eller sociala kontakter och där de kan utsättas för grooming, t.ex. sociala medier och spelplattformar.

Arbetssätten kan vara sådana som används av offentliga aktörer, organisationer i det civila samhället eller liknande, i Sverige eller i andra länder. Kartläggningen kan även omfatta arbetssätt inom närliggande områden som myndigheten bedömer kan anpassas för detta ändamål. I arbetet ingår att identifiera arbetssätt och stöd som är tillgängliga och fungerar i praktiken för personer med funktionsnedsättning.

Uppdraget omfattar uppsökande arbete för att nå både vuxna och barn. För vuxna bör syftet med det uppsökande arbetet vara att upplysa om vilket stöd som finns att tillgå om personen själv vill och att även den som frivilligt medverkar i exempelvis prostitution eller pornografi ska känna sig trygg att vid behov söka skydd, stöd eller vård. När det gäller barn ska syftet vara att, om möjligt, i första hand ge stöd, i andra hand ge information och hänvisa barnet till rätt stöd.

Arbetet ska genomföras med beaktande av resultat och erfarenheter från SBU:s pågående uppdrag att genomföra kartläggningar för att upptäcka sexuell riskutsatthet (S2024/02156).

På regeringens vägnar

Nina Larsson

Frida Hansson

Kopia till

Finansdepartementet/BA, SFÖ, K

Justitiedepartementet/INS

Socialdepartementet/HC, SOF, SL

Utbildningsdepartementet/UH

Kammarkollegiet

Barnombudsmannen

Jämställdhetsmyndigheten

Myndigheten för delaktighet

Polismyndigheten

Socialstyrelsen

Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum)

Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid)

länsstyrelserna

Mikamottagningen i Stockholms stad

Mikamottagningen i Göteborgs stad

Sveriges Kommuner och Regioner

Alltid sedd

ChildX

Novahuset

Riksorganisationen för kvinno- och tjejjourer i Sverige

Unizon